

EUROPSKIM PUTOVIMA

– IZVJEŠTAJ SA STUDENTSKE TERENSKE NASTAVE OD 05. DO 15. SVIBNJA 2004.

NEVENA TUTAVAC I IVAN ČANJEVAC
(UREDNICI)

UVODNA RIJEČ UREDNICE

Hrvatska i Hrvati krenuli su na dalek put. Ne, ne radi se o nekoj novoj seobi naroda (bar se nadamo!), radi se o tome da će Hrvatska uskoro postati članica Europske Unije. I upravo je to, uz famozni izraz "pozitivan avis", u travnju ove godine bila glavna tema političkih (ali i većine drugih) razgovora u Lijepoj Našoj. Ali, kao što će se kasnije ispostaviti, neki Hrvati će ipak prije drugih ući u EU ili barem u njene institucije, a pritom i neke njene članice.

Ti vrlo sretni i počašćeni Hrvati, zahvaljujući prije svega profesoru Henkelu (kome se i ovom prilikom od srca zahvaljujemo!), i DAAD-u smo postali upravo mi – studenti Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. No, budući da još nije svanuo taj dan kad će se ostvariti europski san, ili barem onaj naš dio o desetodnevnom terenskim nastavama negdje u Europi za sve studente, morao se obaviti nimalo lijep i još manje zahvalan posao odabira 20 studenata.

Tako je izabrano po 10 najboljih studenata (od onih koji su se prijavili, naravno) s treće i četvrte godine. S vremenom su se izgladile i sve usput nastale nesuglasice na svekoliku radost onih koji su dobili zadatke za seminare različitih geografskih tematika čija je nit poveznica bila prijateljska nam Republika Njemačka.

Vrlo zanimljiv maratonski, višejezični seminar u učionici 7a našeg dragog, malog odsjeka barem nas je dijelom pripremio za veći, onaj njemački, dio našeg putovanja tj. terenske nastave.

Nakon toga su uslijedile "pripreme za Europu" koje su se, silne li simbolike, održale u našem Ministarstvu europskih integracija tek nekoliko sati prije najvećeg i najistočnijeg proširenja u gotovo polustoljetnoj povijesti Europske Unije. U Ministarstvu su nas vrlo lijepo primili i dali sve od sebe da nam objasne što više materije kako bi se barem po svom znanju osjećali punopravnim građanima Europe.

I nakon što je Europa objeručke prihvatila desetero svoje nove, male (pa, osim Poljske) djece, a mi svi obavili posljednje osobne pripreme i spakirali kovčege te po kiši, 5. svibnja ujutro došli na Trg Antuna, Ivana i Vladimira Mažuranića, bili smo spremni krenuti, skupa s profesorom Henkelom, profesoricom Fürst-Bjeliš i docentom Iličem, u našu veliku pustoštinu.

Nakon cjelodnevnog puta preko Slovenije, Austrije i južne Njemačke u 21h stigismo sretno do Rajne, u Kehl, u «Hotel Restaurant Schwanen», naše prvo prenoćište. Nakon ukusne večere polijegasmu mrtvi umorni na naš prvi terenski spavanac (ako ne računamo onaj u busu).

ČETVRTAK, 06. 05. 2004.

STRASBOURG

**STUDENTICA I STUDENT: OLJA
BRAJČIĆ I ŽELJKO MLATKOVIĆ**

Nakon buđenja i odličnog doručka, zaputili smo se oko 8.45 h iz Kehla prema Strasburgu. Još smo neko vrijeme proveli u Kehlul jer smo se kao pravi geografi izgubili, pa smo dio vremena potrošili na traženja informacija.

Slika 1. Europski parlament u Strasbourgu

Oko 9.15 sati prešli smo preko rijeke Rajne, granice između Francuske i Njemačke. Most koji povezuje te dvije države, nekad smrtno neprijatelje simbolično nosi ime Pont d'Europe (Most Europe) kao simbol pomirenja i integracije. Saznali smo i da u blizini Strasbourga u Rajnu utječe i rijeka Ile, jedan od najvažnijih pritoka Rajne uopće, noseći vodu s Vogeza.

Dolaskom u Strasbourg primijetili smo da je nekadašnji granični prijelaz, uspješno prestrukturiran u benzinsku postaju i manji trgovački centar, a da smo došli u drugu državu znali smo samo prema tome da su natpisi na zgradama i uz cestu bili na francuskom jeziku. Strasbourg je danas jedan od najvažnijih europskih gradova, a nosi i epitet glavni grad EU. Iz autobusa smo promatrali predivan grad u kojem su se vrlo lako mogle uočiti specifičnosti karakteristične za dvije susjedne države. Nažalost samo smo se provezli pored Europskog vijeća iako nas je zanimalo baš sve. Ubrzo smo stigli i do zgrade Europskog Parlamenta. Svi smo bili zadivljeni predivnom staklenom konstrukcijom koja se na prvi pogled prostirala u nedogled. Ulaskom u aulu zgrade bili smo još više zadivljeni jer

je zgrada pravo arhitektonsko čudo. U auli smo primijetili i da su posađena stabla (njih 25), a pored svakog stabla nalazila se i zastava jedne od članica. U sredini aule vijorila se velika plava zastava sa 12 zvjezdica. Iako smo bili oduševljeni moglo se osjetiti da svi mislimo da jedna, nama najdraža zastava nedostaje. Nakon sigurnosnih provjera i zaplijene džepnih noževa i sprejeva za samoobranu ušli smo u zgradu parlamenta

gdje nas je dočekala Doris Pack (od milja teta Dori). Ona je jedna od zastupnica u parlamentu, no iako vrši tako važnu ulogu bila je iznimno srdačna i veselo raspoložena. Odmah nam je rekla da je ona jedina zastupnica koja je ostala u Strasbourgu dok su svi ostali zastupnici otišli u Bruxelles. Mi smo se srdačno zahvalili na strpljenju i trudu što je samo radi nas ostala, a ona je samo odmahнула rukom i rekla: «Oh, don't worry! I would do anything for Croatia!». Ubrzo je počelo i njezino izlaganje u kojem smo ušli u samu srž europskog parlamenta. Saznali smo da je zgrada parlamenta izgrađena 1999. godine na inicijativu Francuske koja je forsirala njegov ostanak u Strasbourgu radi političkih i ekonomskih efekata koji on nosi cijeloj državi.

Europski parlament sastavljen je od predstavnika svih 25 članica EU. Do proširenja 2004. deset novih članica imalo je svoje predstavnike u parlamentu radi prilagođavanja i upoznavanja sa mehanizmima rada unutar parlamenta. Svaka članica bira svoje predstavnike koji će je zastupati u EU parlamentu, ali to nosi i određene poteškoće. Naime, poneki predstavnici su u svojoj državi na vlasti, a

drugi u opoziciji što donosi određene nesuglasice, pa je vrlo teško naći kompromis koji će zadovoljavati sve interese. Inače predstavnici samo tjedan dana u godini provode u Strasbourgu, a ostalo u Bruxellesu ili Luxembourg. Prije proširenja 2004. u parlamentu je bilo ukupno 788 zastupnika, a nakon proširenja taj se broj smanjio na 735. U parlamentu djeluju brojne političke stranke (njih čak 30).

Najveća među njima je European Peoples

Party EPP, a ostale su socijalisti, liberali, zeleni, komunisti (Ujedinjena Europska Ljevica), Union of Nations, te druge manje stranke kao i grupe nezavisnih predstavnika. Svaki predstavnik u parlamentu govori svojim materinskim jezikom, pa se velik dio budžeta EU (5 %) odvaja za prevoditelje i administraciju.

Nakon predavanja i zajedničke fotke s tetom Doris, nastavili smo šetnju parlamentom u pratnji izuzetno atraktivne službenice iz Mađarske. Posjetili smo veliku dvoranu parlamenta (800 mjesta), dio s uredima i suvenirnicu (iznimno skupu). Na samom izlazu pokupili smo brojne prospekte, karte, brošure i vrećice koje su se nudile posjetiocima. Još jedna fotka za kraj i otišli smo prema gradu.

Strasbourg je grad koji je često mijenjao državu. To je ostavilo i brojne tragove u fizionomiji grada. Vidjeli smo brojne kuće od drveta (karakteristične za Njemačku) koje su se gradile od materijala s Vogeza i Schwarzwalda, katedralu svetog Pavla koja izgledom podsjeća na pariški Notre Dame, place Gutenberg kao i Petite France i Place de la Republique (simbol prevlasti Francuske). Nakon obilaska uslijedio je dug period slobodnog vremena.

Slika 2. U Europskom parlamentu s gospođom Doris Pack

Neki su ručali, neki pili kavu, neki gledali izloge (jer 8500 € za majicu nismo imali) a neki se vozili u tramvajima kojima smo dali ime «Enterprise». Fascinirale su nas brojne poruke dobrodošlice novim članicama na brojnim prozorima, izlozima kao i Enterpriseima. Sve je to dio jedne velike dobrodošlice novim članicama u veliku obitelj EU.

Oko 18.30 sati vratili smo se u Kehl i puni dojmova otišli spavati. Znamo da je to malo «penzički» ali ipak je dug put bio pred nama.

**PETAK, 07. 05 2004. KEHL –
TÜBINGEN – HEIDELBERG
STUDENTICE: MARTINA MARUŠIĆ I
LJILJANA MARKOVIĆ**

Svanuo je i drugi dan naše male europske turneje. Prema dogovoru, u 8 i nešto sitno sati napustili smo naše dotadašnje boravište Kehl i krenuli prema sjeveru. Usputna stanica bio je Tübingen, a do kraja dana predviđen je dolazak u naše novo boravište, Heidelberg.

Put prema našem prvom odredištu vodi nas kroz rajnsku nizinu koja se dijeli na donju, srednju i gornju te kroz Schwarzwald, u

njemačkoj mitologiji poznat kao obitavalište vještica, vilenjaka i inih srodnih bića.

Rajna je još u 19. stoljeću bila prometno valorizirana, a u navedenom razdoblju prijevoz robe u rajnskim zemljama bio je besplatan. U francuskoj politici tog vremena javila se tendencija proglašenja Rajne prirodnom granicom prema Njemačkoj. Danas je takva situacija samo u dijelu Baden – Württemberga i Rajna više povezuje nego što dijeli Njemačku i Francusku. Dolina Rajne, posebice gornja, poznata je po razvijenom vinogradarstvu (rajnski rizling). Gornjorajnska nizina poznata je i kao najtoplija njemačka regija. Osim vinogradarstva, vrlo je razvijeno voćarstvo, posebice šljivarstvo (osnovane su mnoge kooperacije što ukazuje na tržišnu orijentiranost).

Schwarzwald je uz Alpe najjače turističko područje Njemačke. Razvoj turizma započinje još davne 1850. godine zahvaljujući porastu dohotka dijela stanovništva nakon industrijalizacije. U tom razdoblju turistička putovanja mogla si je priuštiti samo viša klasa. Danas je uglavnom prisutan obiteljski turizam. Zbog obilja termalnih izvora na ovom se području nalaze mnogobrojna termalna lječilišta pa je

očita razvijenost zdravstvenog turizma. Zimski turizam razvijen je na višim visinama. Treba naglasiti da iz ovog područja dolaze dva svjetski poznata skakača, Schmidt i Hannawald (čovjek svašta nauči...). U turističke svrhe izgrađena je Schwarzwald hoch Strasse koja povezuje sve visinske zone (ako imate problema s mučninom tokom vožnje preporučljivo je ne voziti po toj cesti, a za maglovita vremena shvatite da život u

oblacima izgleda poprilično dosadno).

Usred Schwarzwalda nalazi se Freundstadt. On je planski sagrađen za protestante koji su protjerani iz okolnih gradova u toku reformacije (pa ako nemate kamo otići ovdje će vas sigurno prijateljski primiti). Schwarzwald je poznat i kao razvodnica poriječja Rajne i Neckara.

Oko 11 sati stižemo u Tübingen, sveučilišni grad pokrajine Baden – Württemberg. Da naš boravak u Tübingenu bude što ugodniji potrudili su se Andreas Vogel sa Geografskog fakulteta Sveučilišta u Tübingenu i Tvrtko Josip Čelan, zagrepčanin, geograf naše „zagrebačke škole“ koji predaje geografiju u područnoj školi, te polazi postdiplomski studij na istom sveučilištu. Tema našeg posjeta bila je vezana uz ruralnu geografiju, ali ipak smo malo veći naglasak stavili na urbanu. Koji god plan da je bio, bilo je vrlo zanimljivo.

Tübingen ima 80 000 stanovnika, a 25 000 studenata. U gradu nije razvijena industrija već stanovništvo živi od studija i studiranja (50% stanovnika živi direktno ili indirektno od sveučilišta). Ta činjenica daje mu pravo da nosi titulu sveučilišnog grada.

Slika 3. Tübingen

Grad su osnovali Frankoni na uzvišenju između dvije rječne nizine: rijeke Neckar i manje lokalne rječice. Osnovano naselje nazvali su Tu – o – inen. Sam grad bio je opasan zidinama, a da biste ušli u njega kroz jedna od petero vrata, morali ste platiti porez. Taj je novac odlazio u gradski proračun i tako bio jedno od sredstava financiranja grada. Glavna gradska prometnica probijena je kako bi se skratio put između dviju nizina. Danas je ta ulica glavna prometna žila grada. Stara se struktura ocvrtava u današnjem tlocrtu grada i zadaje velike probleme gradskom prometu. Naime, postojeće ulice nisu dovoljno protočne za dinamičan gradski promet, a obzirom da su jednosmjernje produljuju put do željenog odredišta. Danas gradska vlast intenzivno radi na tom problemu.

Grad se sastoji od Gornjeg i Donjeg grada. Gornji grad bio je sveučilišni dio i u njemu je živjelo plemstvo, a Donji je grad bio trgovački centar u kojem je živio građanski sloj. Arhitektura grada tipična je za cijeli prostor južne, ali i ostale Njemačke: glavnu konstrukciju čine drvene grede, dok je ostatak kameni.

Zašto sveučilište u Tübingenu? Kažu da su svi veliki ratovi i važniji povijesni događaji bili vezani uz neku ženu. Tako i Tübingen ima jednu takvu priču. Osnivač sveučilišta, gospodin Eberhard, bio je oženjen damom iz Bologne. Kako je Bologna već imala sveučilište, gospodin je pomislio da će njegovoj dami biti dosadno živjeti u gradu u kojem nema slične ustanove. Prihvatio je to kao izazov i odlučio osnovati sveučilište 1477. godine. Prvo je sveučilište imalo tri fakulteta - medicinu, pravo i teologiju – i bilo je namijenjeno protestantima. Kasnije je u gradu osnovana i protestantska zaklada koja je brinula o protestantskim studentima. Među poznatijima bili su Hegel, Kepler i Schelling. I katolici su bili dobrodošli, imali su svoj fakultet unutar sveučilišta.

Širenje sveučilišta ostavilo je traga i u prostornom razvoju grada. Prvotno se sveučilište nalazilo unutar utvrđenog grada. Međutim, u 19. stoljeću se javila potreba za širenjem pa

su srušene gradske zidine i sagrađeni su novi objekti poput sveučilišne knjižnice, zgrada geografije, nova ambulanta i mnoge druge. Danas je tendencija okupljanja prirodnih znanosti na brdu iznad grada, slično kao kampus PMF – a u Zagrebu.

Nekoliko zanimljivosti..... Nekada su samo muškarci mogli studirati. Sveučilište je imalo svoj zatvor, pa ako su se studenti nedolično ponašali svoju su kaznu odležali. Prijestupi za koje su studenti odlazili u zatvor i danima živjeli na kruhu i vodi bili su npr. izlazak u grad bez svjetla nakon što su se oglasila večernja zvona, nošenje tzv. Brutalhosen (poseban dizajn hlača) i sl. Zatvorske su ćelije bile oslikane kako bi se studenti usput i obrazovali... Danas na Filozofskom fakultetu postoji katedra za slovenski jezik jer su nakon osnutka sveučilišta mnogi slovenski protestanti dolazili ovdje studirati. Grad Tübingen je imao i svoj novac, a u nekadašnjoj kovnici danas se nalaze stanovi za studente. Moto sveučilišta ostao je nepromijenjen od osnutka do danas, a glasi ATTEMPTO. Sveučilište u Tübingenu bilo je prvo koje je osnovalo fakultet prirodnih znanosti u Njemačkoj.

Nakon obilaska grada krenuli smo u posjet iznenađenja. Put nas je odveo malo izvan grada, u selo Waldenbuch. U tom se naselju nalazi tvornica svjetski poznate Rittersport čokolade. Proizvodnja čokolade je obiteljski posao, a počeci sežu u 1912. godinu kada su ga pokrenuli Alfred Ritter i Klara Göttel u Stuttgartu. Tridesetih godina sele se u Waldenbuch kako bi oživjeli postojeću ruralnu sredinu. Danas je u tvornici zaposleno 700 radnika koji rade u 3 smjene, dnevno se prizvede 2 milijuna tabli čokolade od čega je 25 – 30% namijenjeno izvozu u 160 zemalja svijeta. Najvažniji podatak: čokolada Rittersport za cijelo se tržište (osim ruskog) proizvodi u Waldenbuchu. Moto ove slatke obiteljske tvrtke glasi: "Enjoy something sweet now and than because you are sweet to!" I onda nećeš kupiti čokoladu... Nakon kratkog predavanja o povijesti tvornice uputili smo se u tvornički

dućan gdje je nas 22 kupilo 32 kg čokolade i potrošilo 186 €! Po tečaju 7. svibnja to je u kunskoj protuvrijednosti iznosilo malo manje od 1400 kn!

Sretni i zadovoljni u kasno poslijepodne zaputili smo se prema našem cilju, Heidelbergu. Put nas vodi kroz gusto industrijalizirano područje Karlsruhe – a i Stuttgarta. Cijelim nas je putem pratila kontinuirana gospodarska zona. Od poznatijih tvrtki ovdje svoje pogone imaju Bosch, Scania, Vichy,

Neposredno prije ulaska u Heidelberg nalaze se sela Mark Twain i Peter Village koja su bila uporišta Amerikanaca nakon II. svjetskog rata. Živjeli su u “geto - stilu “ (nisu znali njemački). Danas su mnogi otišli, a neki su ostali u sklopu NATO – a. Njihov teritorij nije obuhvaćen studijama prostornog planiranja za ovo područje što će reći da rade što ih je volja.

U predvečerje napokon dolazimo u Heidelberg. Heidelberg je poznati sveučilišni grad, a sveučilište je u 14. stoljeću osnovao Hettner. Naše prvo odredište bio je Geografski odsjek gdje su nas dočekala trojica profesora - prof. Eitel, prof. Meusburger i prof. Fricke. Nakon

kratkog predavanja o institutu za fizičku geografiju i upoznavanja s projektima kojima se bave svi zajedno (op.ur. bez prof. Frickea, ali nam se pridružio prof. Gebhardt) smo se uputili na večeru u simpatičan restorančić. Uz pokoje pive i predobru hranu družili smo se i razmijenjivali iskustva. A druženje je potrajalo do dugo u noć.....

SUBOTA, 08. 05 2004.
FRANKFURT AM MAIN
STUDENTICE: MIRNA BAJČETIĆ I
MIHAELA MESARIĆ

Frankfurt se nalazi u njemačkoj saveznoj državi Hessen u sklopu Rajna-Majna regije koja uključuje 7 gradova (Aschaffenburg, Darmstadt, Frankfurt am Main, Offenbach, Wiesbaden, Mainz i Worms), 17 ruralnih područja i 408 manjih gradova. U regiji živi 5,2 milijuna stanovnika, na 13 375 km². Grad Frankfurt broji oko 650 000 stanovnika (prosinac, 2002.: 649 933). Peti je grad po veličini u Njemačkoj nakon Berlina, Hamburga, Münchena, Kölna. U gradu živi 26,4% stranaca (171 411 st.).

Slika 4. U frankfurtskoj zračnoj luci

Frankfurt ima 588 200 radnih mjesta, od kojih je 86% u uslužnim djelatnostima. Samo frankfurtska zračna luka zapošljava 62 000 ljudi u 460 različitih firmi, što je najveći broj zaposlenih na jednom mjestu u Njemačkoj. U gradu je 43 620 kompanija. Pet najvećih kompanija su: Aventis Pharma, MG Technologies AG, Celanese AG, Nestle Group i Dow Deutschland Inc.

Frankfurt je jedan od svjetski vodećih

financijskih centara s međunarodnom burzom. Tu je od 1957. godine sjedište German Bundesbank. Od 1994. tu je sjedište i Europskog Monetarnog Instituta (EMI), koji je 01.07.1998. kada je određeno koje će zemlje biti članice Europske Monetarne Unije, postao i sjedište Europske Centralne Banke. U gradu je smješteno 315 banaka, od kojih je 175 stranih, a obrću 2,218 mlr. eura. Tu su smještene i tri najveće njemačke banke: Deutsche, Dresdner i Commerzbank. Frankfurtska burza je najveća u kontinentalnom dijelu Europe, a treća na svijetu iza New Yorka i Londona.

Nakon podjele Njemačke, u Zapadnoj Njemačkoj stvorena su tri tradicionalna sajma: u Hannoveru, Kölnu i Frankfurtu. Prema broju posjetitelja i izlaganjima, frankfurtski sajam je među najvećima u svijetu. Godišnje se održava među ostalima, 18 najvažnijih sajmova, od kojih su automobilski, tekstilni i sajam knjiga najvažniji i daju Frankfurtu važnu sajamsku ulogu u svijetu. Samo automobilski sajam godišnje posjeti 2,2 mil. ljudi.

Preko 50 znanstvenih institucija čini Frankfurt znanstvenim gradom. Najvažniji su: Paul Ehrlich institut, Max Planck institut za biofiziku, Sigmund Freud institut i dr. Sveučilište Johan Wolfgang Goethe je jedno od deset najvećih sveučilišta u Njemačkoj, koje broji oko 40 000 studenata. Prvo je sveučilište u Njemačkoj koje su osnovali lokalni stanovnici.

Najmoderniji neboderi banaka i tvrtki locirani u Frankfurtu simbol su njegove ekonomske moći. Najviša zgrada je Europaturm television tower (331 m). Najviša poslovna zgrada u Europi je Commerzbank (300 m). Moderni zaštitni znak grada je Messeturm Trade Fair Tower (centralna zgrada sajma, 256 m). Tu je i najviši njemački drveni toranj – Goethe Tower (43,3 m).

Frankfurt je europsko prometno čvorište. Frankfurtska zračna luka je i njemačka No. 1 luka, a i jedna je od najvažnijih međunarodnih zračnih luka. Ona je domaća luka Lufthanse i Thomas Cook Airlines (prijašnji Condor). U

prosjeku svakodnevno slijeće i polijeće 1 356 zrakoplova, tijekom jednog sata maksimalno je 75 dolazaka i odlazaka. Godišnje kroz luku prođe 48 500 000 putnika. Za frankfurtsku zračnu luku najvažnija su poslovna putovanja tj. presjedanja. To je najvažniji aerodrom za prijevoz tereta u Europi, čak i ispred Londona. Prevozi se mali ali jako skupi teret, većinom u putničkim zrakoplovima. Ovdje se prvi put pojavljuje integralni oblik prometa – veza željezničkog i zračnog prometa.

Frankfurtska glavna željeznička postaja smještena je u arhitektonski značajnoj zgradi s kraja 19. stoljeća. Ona je jedna od najvećih putničkih terminala u svijetu kroz koju prođe 350 000 putnika tijekom radnog dana. Postaja se sastoji od 24 kolosjeka na gornjem nivou i u podzemlju su još 4 kolosjeka koja se spajaju s metroom.

Kroz grad u kojem je tog dana (8. u mjesecu) ujutro u 8.00^h bilo 8°C, pljuštala kiša kao iz kabla i puhao jak vjetar, neumorno nas je vodio prof. dr. Bodo Freund.

Iz Heidelberga smo krenuli u 8^h, nakon duge i neprospavane noći i nakon jako ukusne i duge večere koja je završila s desertom Rotte grütze. Nakon što nam se prof. Freund pridružio na ulasku u grad, pogledali smo siromašnu frankfurtsku četvrt. Stigavši pred Hauptbahnhof ostavili smo vozača na samo dvadesetak minuta, koje su se produžile na gotovo tri sata. U centru smo prvo pogledali ostatke starog Frankfurta i maketu današnjeg grada, te napokon dobili pauzu za vrijeme koje smo se svi pomamili za njemačkim izdanjem Večernjeg lista. Nakon pauze smo opet imali razgledavanje grada, prvo ulice za srednju klasu, a onda za onu najvišu, gdje su dućani Chanel i sl. (gumica za kosu stoji sitnih 105 eura). Na samom kraju dana razgledali smo svima poznatu frankfurtsku zračnu luku. Oko 18^h oprostili smo se od profesora Freunda i krenuli put Heidelberga....

P.S. Vraćajući se prema Heidelbergu prof. Ilić nam je napokon objasnio vječnu nedoumicu o tome kako je Frankfurt na Majni dobio

ime: “Veli prof, Franc je mnogo vremena provodio pasući ovce u okolici Majne, pa su ljudi to mjesto gdje on pase ovce počeli nazivati Franc furt na gmajni.” KEH KEH KEH

NEDJELJA, 09. 05. 2004. HEIDELBERG

STUDENTI: MIHOVIL BORONJEK I
DANIJEL KARLOVIĆ

Ako računamo da dan počinje od 00 h 00 min treba onda istaknuti da je većina studenata sudionika ekskurzije u to vrijeme bila budna. Dio se vraćao u hotel IBIS s partije kartanja u pubu «Orange» dok je drugi dio u zapadnom predgrađu Heidelberga razmjenjivao znanstvena i manje znanstvena iskustva s gostoljubivim domaćinima iz udruge geografa.

U skladu s tradicionalnim značenjem nedjelje kao dana odmora službeni dio ekskurzije toga dana započeo je tek u 10 h 00 min ispred hotela IBIS jer su organizatori smatrali da će tako barem smanjiti zijevanje studenata te se time odudaralo od uobičajeno ranog ustajanja tijekom ekskurzije. Prijepodne i podne je tako bilo određeno za razgledanje

starog sveučilišnog grada Heidelberga. Stručni vodiči toga dana bili su prof. Wolfgang Herden i prof. Reinhard Henkel. Počeli smo s prirodnom osnovom i tome kako se Heidelberg nalazi na zapadnom rubu Ubrhein Grabena što je poprilično nezgodna činjenica jer to znači da se ovdje znaju dogoditi i jači potresi. Grad se nalazi na rijeci Neckar i još je od rimskih vremena imao prometno značenje kao mjesto gdje je rimska cesta prelazila rijeku. Na sjevernoj strani grada tj. na desnoj obali rijeke nalazilo se i rimsko naselje. Rimljani su se u ovome kraju oslanjali na germanske saveznike koji su branili granicu (limes) od ostalih germanskih plemena kojima rimska civilizacija nije bila najdraža stvar u životu. Saveznici (federati) u rimskoj službi morali su Rimu plaćati 1/10 uroda kako bi moćni Rim trpio njihovu prisutnost. Od tuda i naziv «Ager decumantes» (zemlja pod desetinom) koji je označavao prostor Germanije istočno od Rajne koji je trpio okupaciju pod rimskom čizmom ili sandalom. Od 12. stoljeća naselje je egzistiralo poprilično nezapaženo uz velikaški zamak sve dok 1386. g nije utemeljeno sveučilište.

Slika 5. Detalj Heidelberga, most na rijeci Neckar

Na putu prema Bismarckplatzu profesori su spomenuli velik ugled tiskarskih strojeva proizvedenih u Heidelbergu te kako je premještanjem gradskog željezničkog kolodvora podalje od gradske jezgre bilo omogućeno izgrađivanje poslovnih prostora i drugih sadržaja. Željeznica je bila izgrađena pored gradske jezgre još u 19. stoljeću što je rastom grada postao problem. Na Bismarckplatzu prof. Henkel podsjetio je da su Nijemci veoma

Slika 6. Geografski institut Sveučilišta u Heidelbergu

cijenili svog «željeznog kancelara» Bismarcka koji je svojom vještinom i lukavošću zdrobio sve neprijatelje ujedinjenja Nijemaca u jednu državu. Zatim smo prešli Neckar gdje su iako je bila nedjelja često prolazili riječni brodovi s teretom ugljena ili natovarenih turistima. u sjevernom dijelu grada uspinjali smo se i spuštali niz brijeg putem filozofa (Philosophenweg). S brda se može odlično promatrati okolicu i diviti se krajoliku, ali samo kada je vrijeme toplo i sunčano, što je potpuna suprotnost s magluštinom i kišurinom toga dana. Kraj Instituta za fiziku prof. Herden spomenuo je da su mnogi nobelovci (oko 7 njih) djelovali u Heidelbergu te da se Heidelberg ističe kao znanstveni centar po broju publikacija. Od znamenitih kemičara spomenuo je Bunsena među studentima znanog po plameniku koji se koristi u kemijskim pokusima. Sam Philosophenweg dobio je naziv po brojnim filozofima i romantičarima s početka 19. stoljeća koji su ovdje šetali i smišljali nove mudrolije kojima će zaprepastiti svijet. Najpoznatiji među njima je svakako Hegel koji je najbolje poznat po tome da je bio «duhovni učitelj» Karlu Marxu kojeg netko voli, netko mrzi, a netko pak zbog

njegove ideologije trune zaboravljen u sibirskim tajgama.

Uz put smo stali uz jednu reprodukciju litografije na kojoj je bila prikazana panorama Heidelberga u 17. stoljeću. Studenti su na litografiji zamijetili kako su nekada brežuljci bili bez šume koja se nemilosrdno sjekla za ogrjev i građevni materijal. Danas nema ni zidina koje su postale neupotrebljive protiv snažnog topništva, a osim toga sprječavale su brže

širenje grada u prostor. Od topova je stradao i dvorac (Schloss) ponad grada koji je ostao bez nekoliko kula dok su dio zidina srušili sami izborni knezovi Falačke (vlasnici dvorca) kako bi napravili mjesta prozorima za renesansniji izgled svog obitavališta. Sam Heidelberg je bio dva puta spaljivan tijekom 17. stoljeća. Prvo se 1620.g «genijalni» izborni knez iz Heidelberga proglasio za cara Fridrika V. na nagovor protestantskih Čeha. Habsburzi kao legitimni carevi Svetog Rimskog Carstva nisu željeli trpjeti ovakvu drskost. Česi su žestoko udareni u bitki kod Bijeje gore pa su ošamućeni zaboravili da dalje nastave s protestantskim pokretom. «Cara» Friedricha V. je uskoro posjetio vojskovođa Tilly koji je grad urbanistički «dotjerao» uz pomoć topova, baruta i vatre. Prof. Herden je spomenuo kako su u katoličkoj vojsci bili i Hrvati poznati po okrutnosti. Ono što nije rekao da su ti Hrvati već 200 godina živjeli u atmosferi totalnog rata s Osmanlijama, u kojem su pljačka i klanje najbrutalnijeg tipa (osobito ono kolcem) bili jedino pravilo dok to ostatak Europe nije pretjerano zabrinjavalo. Drugo spaljivanje Heidelberg je pretrpio od francuskih generala

koji su po nalogu Luja XIV. odlučili 1689. g napraviti nešto štete Falačkoj kad je već nisu uspjeli pripojiti francuskoj kruni.

Zatim smo se spustili do mosta Karl-Theodor kojeg je rijeka Neckar doznala preoblikovati u ruševne ostatke nakon što bi nabujala i ako bi nakon pucanja leda stala nositi ledene sante velikom brzinom. Most su 29. ožujka 1945. u zrak dignuli njemački vojnici kako bi usporili napredovanje anglo-američkih trupa koje su baš tada nadirale preko Rajne. Zanimljivo je to da Heidelberg nisu razrušili saveznički bombarderi zato što su imali poštovanja prema sveučilišnom značenju grada, a osim toga željeli su ga koristiti kao svoju bazu nakon rata. Dodatno bi objašnjenje bilo to da se poštivalo nepisano pravilo da se neće bombardirati sveučilišne gradove općenito i tako ni njemačke zračne snage (Luftwaffe) nisu bombardirale ni Oxford ni Cambridge.

Nakon što smo prešli preko slikovitog mosta ponovno je počela padati kiša na sveopću «radost» prisutnih. U starom dijelu grada profesori su nam objašnjavali kako je populacija brojem ravnomjerno i katolička i protestantska, a neko vrijeme i sama crkva Heiligegeistkirche bila je zidom podijeljena između suprotstavljenih kršćana. Na dvorac smo se uspjeli preko više od 300 stuba kako bi ondje vidjeli građevinu koja ima obilježja arhitekture od romanike do baroka. Ipak, najzanimljiviji sadržaj dvorca bila je bačva sa zapremninom od preko 221 000 litara u koju se slijevala daća kmetova u vinu. Zato nije ni čudo što je jedna od znamenitijih ličnosti Heidelberga uz sve te filozofe i znanstvenike Talijan nadimkom «Perque-no» (po njegovoj izreci « a zašto još ne bih popio jednu rundu») poznat po tome što je volio popiti poveću količinu vina. U dvorcu je bilo poprilično ljudi i to Japanaca koji čine značajan udio od 3.3 milijuna turista koji posjete Heidelberg godišnje. Nakon što smo se ponovno spustili u donji grad stručno vodstvo nas je dovelo na Universitätplatz gdje su nam spomenuli da je ovdje boravio i Martin Luther neko vrijeme i

da je ovdje izgrađena isusovačka crkva odakle je krenula protureformacija usmjerena na to da se barem djelomice vrati katolički duh na sveučilište. Tu su bile stare zgrade sveučilišta prije nego što se većina odsjeka preselila na novoizgrađeni dio u sjevernom dijelu grada u «Im Neuenheimer Feld». Oko 13 h 20 min konačno je završio prijepodnevni program.

Oko 16 h 00 min u St. Albertkirche održana je misa na hrvatskom jeziku koju je pohađilo 11 od 20 studentica i studenata koji su bili na ekskurziji. Na kraju svete mise fra Radić je predstavio nazočne geografe svojim župljanima kao drage goste iz domovine Hrvatske te ih je pozvao da dođu u dvoranu pokraj crkve. Prostorija u kojoj se okupila pastva (oko 17h 5 min) pokazala se poprilično skučenom možda zato što je iz hotela pristigao ostatak sudionika ekskurzije. Fra Radić se unaprijed ispričao što ne zna mnogo o situaciji Hrvata u Heidelbergu jer je njegova matična župa u Mannheimu gdje se osjeća (kako je sam rekao) kao biskup jer treba održavati samo jednu misu tjedno i to nedjeljom. U Heidelberg dolazi jer je nedavno preminuo svećenik zadužen za hrvatske vjernike. Požalio se da im nedostaje svećenika, ali to je općeniti problem u Njemačkoj. Ipak, Hrvati su poznati po mnogo većoj odanosti crkvi i religiji za razliku od Nijemaca koji se sve više priklanjaju ideologiji neograničenog hedonizma i vrijednostima potrošačkog društva. Hrvati se, naravno, sve više asimiliraju (ili blaže rečeno «integriraju») pa u trećoj generaciji malo tko od potomaka zna hrvatski. Tome govori u prilog i činjenica da tekko 10% djece hrvatskog podrijetla pohađa dopunsku školu hrvatskog jezika. Stariji Hrvati koji su rođeni u domovini zadržali su sentiment prema rodnom kraju. Hrvati iz Heidelberga su se požalili na ekonomsku recesiju koja vlada u Njemačkoj koja je postala zbilja teško podnošljiva (česti otkazi, stresniji način rada, visoki troškovi života...). Neki su se zato pokušali vratiti u domovinu, no to se pokazalo utopijskom zamisli zbog još goreg životnog standarda u Hrvatskoj (uz dodatnu

jezičnu barijeru) te monstrozno koncipiranu administraciju. Studentice i studenti su zatim postavljali najrazličitija pitanja, a i profesori također. Što se tiče asimilacije iseljenici se ipak pokušavaju kako-tako oduprijeti tom procesu pa su osnovali vlastiti vrtić te imaju kvalitetan hrvatski zbor u koji idu i neki mlađi članovi.

Iseljenici su se trudili da budu gostoljubivi domaćini te su nas pozvali na sok i kolače uz ugodan razgovor. Prije nego što smo prešli na neformalni dio druženja fra Radić se zahvalio na posjeti profesorima (prof. Henkelu i prof. Fuerst- Bjeliš) i studentima (u koje je nenamjerno ubrojio i profesora Ilića). Kao šećer na kraju zbor nam je otpjevao jednu pjesmu u čije se izvođenje svojim baritonom uključio i prof. Henkel. Hrvati su nam uz sok ispričali još mnogo toga te je jedna gospođa predložila da bi kao svećenici u Heidelberg mogli doći studenti Hrvoje i Mihovil jer «baš izgledaju kao franjevci». Mladi Hrvati iz Heidelberga zatim su povelj automobilima dio studentica i studenata na razgovor uz čašicu.

Tako je protekla nedjelja i sutradan je bilo na rasporedu obilazak Rajne, Bonna i putovanja u Belgiju.

PONEDJELJAK, 10. 05. 2004.
HEIDELBERG – BONN
– BRUXELLES
STUDENTICA I STUDENT: RENATA
GRBAC I IVAN HORINA

Danas je peti dan našeg boravka u Republici Njemačkoj. Mi smo na polovici našeg putovanja. Ukratko, plan za danas je: iz Heidelberga dolinom rijeke Rajne ići ćemo do Bonna, tamo posjetiti Sveučilište i susresti prof. dr. Winfried Schenka sa katedre za Historijsku geografiju koji će nam pokazati grad i potom ćemo se uputiti prema Bruxelles-u. A kako je taj dan zapravo izgledao meni i mom kolegi.....

Kao i obično rano ustajanje. Sedam je sati, otvorili smo oči i već treba sići na doručak

(dug je dan pred nama). U 7:40 sati idemo prema sobama sa «putnim potrepštinama» za taj dan koje smo elegantno tijekom doručka pospremali u svoje ruksake, a da pritom to nije vidio nitko tko nije trebao. 8:20 – upravo smo u autobus utrpali svoju prtljagu po principu « sam svoj majstor », no naš vozač nije bio nimalo zadovoljan time. Sjeli smo u autobus, prof. Henkel nam je podijelio knjige od profesora iz Heidelberga.

8.25 – prof. Henkel drži kratak govor i kaže: «IDEMO!» i mi smo zbilja krenuli, a kamo?

8:30 – prof. Henkel opet uzima mikrofon u svoje ruke, što znači da mi opet zapisujemo! Izašli smo iz Heidelberga i vozimo se područjem gdje dominiraju tri veća grada Heidelberg (kojeg smo upravo napustili), Mannheim i Ludwigshafen. Vozimo se prema Mannheimu, kraj je urbaniziran. Inače to je kraj iz kojeg nam dolazi i sam prof. Henkel, pa će nam on nešto više ispričati o njemu. No, ja ću to ukratko zapisati. Dakle, tri su velika grada. Mannheim ima oko 300 000 stanovnika i industrijski je razvijen. U njegovu razvoju značajnu ulogu odigrala je rijeka Rajna. Razvijena je strojna i kemijska industrija. Ludwigshafen ima 170 000 stanovnika. Poznat je iz dva razloga: 1. bivši njemački kancelar H. Kohl dolazi iz njega i 2. u njegovoj blizini smještena je kemijska industrija BASF. BASF zapošljava oko 15 000 ljudi, a mnogi od njih svaki dan putuju na posao iz okolnog područja, područje je suburbanizirano. Od te tvornice vidjeli smo (iz autobusa) tek nekoliko zgrada i dimnjaka. Prelazimo rijeku Rajnu, sada smo u području Rheinland - Pfalz. Do drugog svjetskog rata područje je imalo naziv samo Pfalz, a obuhvaća područje sjeverno i zapadno od Rajne. Značajniji gradovi su Mainz, Koblenz i dr., a značajan je i utjecaj Frankfurta. To je područje intenzivne poljoprivrede, uzgaja se salata, kupus i šparoge (kojih ovih dana ima u izobilju, šparoge na 100 načina. Na brežuljcima su vinogradi, klima je umjerena, a tlo je plodno.

9:00 – vozimo se autocestom 61 prema Mainzu i Koblenzu, ekipa u busu uglavnom spava ili zamišljeno gleda kroz prozor. Komunikacija je na 0 (nuli). Na radiju su vijesti na njemačkom jeziku koje očito nikome nisu zanimljive. Prof. Henkel ne drži mikrofon, to je ok, znači mogu malo odspavati (kao što to moj kolega već čini), jastuk je tu....

9:32 – ...buđenje, prof. Henkel ima riječ. Sišli smo s autoputa i vozimo se prema Koblenzu. Upravo prolazimo pokraj Bingena, vidi se prvi dvorac, navodno ih ima još, ali prof. Ilić ipak fotografira (bolje da je tu...) Prof. Henkel ga uvjerava da na području između Bingena i Koblenza ima mnogo starijih dvoraca. Stali smo na benzinskoj i obavili što smo trebali. Idemo dalje. Vozimo se dolinom Rajne, slika je ista idućih 40-50 km, tu je dolina Rajne toliko uska da uz rijeku ima mjesta samo za cestu, prugu i nešto malo kuća. Sa istočne strane su vinogradi, ta je regija poznata po dobrom vinu (nažalost nismo probali). Iznad nas je dvorac, stvarno ih ima k'o u priči, a dvorci su k'o iz bajke. Uglavnom, sada smo u Rhein - Shist-u, stijene su iz Paleozoika. Rajna teče brzo i tu je najuža, ali je plovna. Rijeka Rajna od davnina važan je transportni put. U prošlosti ta je vrsta prijevoza bila mnogo jeftinija od ostalih. Duž Rajne mnogo je malih pokrajina koje su naplaćivale (u prošlosti) takse za korištenje tog plovnog puta, a to je razlog zašto su tu sagrađeni i brojni dvorci (cca 50). Imaju čak i dvorce imena Katz (mačka) i Mouse (miš). Za divno čudo kiša više ne pada. Jupi!

Pfalz- dvorac na Rajni- stanica za plaćanje carine. Sagrađena je na otoku usred rijeke kako bi se osiguralo plaćanje carine. To je ujedno i simbol njemačke, a ne francuske vlasti. Taj dvorac datira iz srednjeg vijeka iz 1327.g., a koristio se do 1867.g.

Od Mainza do Koblenza nema mostova, ali postoje brojne i česte trajektne linije. Ceste tu nisu toliko bitne, lokalnog su značaja, a želi se zadržati i izvornost krajolika radi turista. Evo opet našeg vjernog pratioca : KIŠE!

Stali smo u mjestu koje je opjevao H.

Heine: Loreley. Vidjeli smo i kip poznate dame, te klisuru sa koje je pjevala. Tu nam je prof. Henkel želio reći nešto više o tome, ali je shvatio da i sami znamo već dosta, pa smo zato zajedno izrecitali poznate stihove.....

» Ich weiß nicht, was soll es bedeuten,
Daß ich so traurig bin;
Ein Mädchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.»

Prof. Henkel zaista lijepo pjeva pa nam je to i otpjevao, ali mi smo svoj pjevački talent ipak sačuvali za sebe. Palo je i fotografranje sa svih strana, a i prof. Ilić bio je u akciji. Kupili smo suvenire i krenuli dalje.

11:22 – napuštamo dolinu Rajne i vraćamo se na autoput izgrađen dalje od rijeke. Prof. Henkel nam je ispričao da su Rimljani koristili Rajnu kao granicu i da je Köln bio jedan od većih gradova u to vrijeme.

11:42 – prelazimo rijeku Mosel koja je najveći prtok Rajne i koja je plovna, također. To je vinogradarsko područje. Na rijeci postoji sistem kanala koji je povezivao Rajnu i Majnu sa rudnicima željeza i čelika, danas je to područje teške industrije i ima probleme kao i ostala područja u Ruhru. Slijedi čavrljanje sa kolegama u busu dok prof. Henkel ne uzme mikrofon.....

12:24 – Na području smo sjevernog dijela doline Rajne, ulazimo u područje Nordrhein Westfalen (pruska provincija).

Oko 13.00 smo stigli u Bonn i dobili simboličnu pauzu od 45 minuta za ručak i razgledavanje gradskog centra. Nakon toga smo krenuli u Institut za Historijsku geografiju, gdje nas je dočekao direktor prof. dr. Winfried Schenk. On, nažalost, nije imao vremena da nam pokaže zgradu i grad, pa je tu dužnost preuzeo njegov zamjenik dr. Andreas Dix. Prvo smo vidjeli zgradu unutar koje se nalazi ovaj institut, koji je dio Bonn-skog sveučilišta osnovanog 1818. Zgrada u kojoj se nalazi institut mijenjala je više vlasnika i čak je trebala biti srušena, ali danas se u njoj nalaze historijski geografi, koji zgradu dijele sa mikrobiolozima. Institut za Historijsku geografiju ima

Slika 7. Rajnom nizvodno; stijena Lorelei

oko 1200 studenata, a istraživanja se provode na tri područja:

- 1) povijest okoliša
- 2) primijenjena historijska geografija
- 3) percepcija okoliša

Nakon razgledavanja Instituta vratili smo se u autobus i krenuli prema bivšem upravnom središtu grada, ali i čitave Zapadne Njemačke. Bonn je već u srednjem vijeku obnašao funkciju glavnog grada – 1244. godine je postao glavni grad Köln-ske nadbiskupije. Od 1798. do 1814. bio je pod francuskom vlašću, da bi nakon toga opet došao u pruske ruke. Tijekom 19. st. Bonn je bio tipičan grad studenata, profesora i bogataša. Nakon II. svjetskog rata i podjele Njemačke na Istočnu i Zapadnu, postavilo se pitanje koji će biti glavni grad Zapadne Njemačke (u Istočnoj je to bio istočni dio Berlina). Za glavni grad natjecali su se Frankfurt i Bonn, ali je prevaga bila na strani Bonna jer je i kancelar Adenauer bio iz ovog kraja. Nakon ujedinjenja Njemačke opet se postavilo pitanje koji će biti glavni grad. Sada su se natjecali Bonn i Berlin. Glasovanjem je odlučeno da glavni grad ujedinjene Njemačke postane Berlin (339 : 320 glasova). U 90-ima

Bonn sve više zaostaje i postaje provincijalni grad.

Autobusom smo prošli Adenauerovom alejom u kojoj smo vidjeli mnogo prekrasnih vila, koje su prije bile ambasade, a danas su tamo uredi ili su te zgrade prazne. Bus je stao u neposrednoj blizini Rajne i krenuli smo u razgledavanje bivših zgrada parlamenta i sjedišta vlade. Danas ovim prostorom dominira neboder Deutsche Posta, kojim dotični dokazuju da

imaju novaca. Vidjeli smo i gdje je zasjedao parlament; promijenili su dvije lokacije, ali nijedna nije nešto posebno – čak i naš Sabor izgleda bolje. Na povratku u bus prošli smo i pokraj sjedišta bivšeg njemačkog kancelara. Postoji priča da je današnji kancelar Schröder kao dječak stajao na izlazu samo da bi vidio tadašnjeg kancelara Kohla. Vjerojatno nije ni sanjao da će i sam postati kancelar! Osim ovih administrativnih važnosti, Bonn je turistički značajan i kao rodno mjesto Ludwiga van Beethovena.

15:17 – Kao što sam već spomenuo, pješaćili smo prema busu kad se odjednom na nebu iznad nas pojavilo nešto blještavo i svi su počeli pitati što je to. Odjednom je netko rekao: «Pa to je Sunce!». I zaista, bilo je Sunce – prvi put u šest dana! Kad smo stigli do busa, utrpali smo se, zahvalili dr. Dixu i dali mu prigodne darove da mu ostanemo u lijepom sjećanju, te krenuli prema Belgiji. Opet smo se vozili autoputom tako da nije bilo nekih dramatičnih događaja (spavanje...).

17:50 – Prošli smo «granicu» između Njemačke i Belgije i sad se nalazimo u 6. zemlji na našem putovanju (Hrvatska, Slovenija,

Austrija, Njemačka, Francuska, Belgija). Područje uz granicu je dosta pitom kraj, vidimo dosta konja, krava i drugih životinja. Profesor Henkel nas je upozorio na činjenicu da su putokazi u Belgiji dvojezični (zbog dva naroda - Valonci i Flamanci) i da su sve ceste namijenjene za motorna vozila osvijetljene. Prošli smo još jedan pritok Rajne, rijeku Maas i grad Liege.

Nakon još jedne kratke pauze, u 19:37 smo bili na ulazu u Bruxelles. Pošto smo dosta kasnili, drugi gosti restorana su pojeli ono što smo mi trebali jesti, ali su nam svejedno spremili vrlo ukusno jelo. Usput, probao sam jedno od najboljih piva koje sam ikad pio – mislim da se zvalo Bush. Nakon večere krenuli smo u hotel i većina nas je pošla na spavanje. Sutra je novi dan i ne moram više sve zapisivati, veliko olakšanje...

**UTORAK, 11. 05. 2004.,
PRIJE PODNE BRUXELLES
POSJET EUROPSKOJ KOMISIJI
STUDENTICE: KAROLINA BUZJAK I
IVANA HRUP**

Naš posjet Europskoj komisiji organizirala je i koordinirala Agnieszka Czarnecka iz Opće uprave Europske komisije za obrazovanje i kulturu. Da bismo dobili pravi dojam za što je to Europska komisija zadužena i na koji način funkcionira rad Europske komisije, pripremljena su tri predavanja (prezentacije) i to o :

1. institucijama Europske unije s naglaskom na važnost i rad Europske komisije;
2. odnosima Republike Hrvatske i Europske Unije;
3. vježbenicima u Europskoj komisiji.

O institucijama Europske unije i Europskoj komisiji govorio nam je Dieter Birkenmaier iz Odjela Europske komisije za carinsku i poreznu politiku Europske unije.

Glavne institucije Europske unije su Europski parlament, Vijeće Europske unije, Sud europskih zajednica i Europska komisija. Europski parlament predstavlja interese građana

Europske unije (građani sami biraju zastupnike), sudjeluje u usvajanju pravnih akata, nadzire rad drugih institucija, imenuje članove Europske komisije ... Vijeće Europske unije (tj. Vijeće ministara) predstavlja interese država članica (nacionalni element), to je institucija EU koja ima najveću težinu jer usklađuje politike država članica. Sud europskih zajednica tumači pravne akte EU, nadgleda provedbu prava i riješava sporove između institucija Europske unije i njihovih zaposlenika.

Europska komisija predstavlja interese Europske unije na jednoj nadnacionalnoj razini, a sastoji se od "top managementa" (predsjednik Europske komisije i 20 povjerenika za pojedina pitanja) i administracije koju sačinjavaju opće uprave (Directorates General) i opće službe.

Gosp. Birkenmaier Europsku komisiju naziva, zbog njezinih prava i ovlaštenja, vladom EU koja je, za razliku od državnih vlada, relativno mala administracija sa 25 tisuća zaposlenih (ako se u obzir uzme broj stanovnika Europske unije). To je multikulturalna institucija čiji su prioritet sveeuropski zakoni, a ne konkretni životni problemi kojima se bave vlade pojedinih država (EK – apstraktna razina rješavanja problema). EK je institucija neovisna o zemljama članicama, a članovi rade za dobro Europske unije i poštuju interese EU kao kolektiva. Europsku komisiju sačinjava 38 općih uprava i službi (Directorates General, DG's) od kojih su najvažnije DG za proširenje, financije i unutrašnje poslove.

Povjerenike Europske komisije postavlja Europski parlament na 5 godina (jedan do dva povjerenika iz svake zemlje članice, ovisno o veličine zemlje). Predsjednik Europske komisije nema utjecaja na biranje ostalih članova komisije i na njihovo otpuštanje ili smjenjivanje. Da bi suradnja među članovima bila produktivna, ne smije biti tajni i problemi se moraju odmah riješavati, a jedan od glavnih preduvjeta kvalitetnog funkcioniranja je i dobra dostupnost informacija i informatizacija.

Gosp. Birkenmaier se dotaknuo i kara-

akteristika Europske unije kao jedne mlade, nadnacionalne tvorevine multikulturalnih obilježja (različiti jezici, mentaliteti, BDP, državno uređenje, pravni sistemi, geografske razlike, različiti sustavi obrazovanja itd.), a nama je poželio što brži ulazak u EU kojoj ponešto od našeg predivnog, sunčanog vremena ne bi nimalo škodilo.

O odnosima Hrvatske i Europske unije govorio nam je Thomas Hagleitner iz Opće uprave Europske komisije za vanjsku politiku, jedan od trojice ljudi unutar Europske komisije koji su zaduženi za odnose s Republikom Hrvatskom.

Pridruživanje svake zemlje Europskoj uniji prolazi kroz osam faza :

1. potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju: Republika Hrvatska taj je sporazum potpisala 29. listopada 2002. godine u Luksemburgu, a prva zemlja članica Europske unije koja ga je ratificirala bila je Austrija;

2. predaja Zahtjeva za punopravno članstvo u Europskoj uniji (Hrvatska – travanj 2003. godine) Europskom vijeću i svakoj državi članici;

3. dobivanje Upitnika sa pitanjima o cjelokupnom stanju i funkcioniranju države : Hrvatska taj Upitnik dobiva u lipanju 2003. godine, a Odgovore na pitanja predaje u listopadu 2003. godine. Pojedini sektori Europske komisije (DG's) analiziraju odgovore na ta pitanja da bi Europska komisija mogla dati svoje mišljenje (avis) o tome je li zemlja spremna za početak pregovora o pristupanju EU i dobivanja statusa kandidata;

4. dobivanje Mišljenja (Avis) o spremnosti

Slika 8. Grand-Place u Bruxellesu, detalj

države za pristupanje pregovorima o priključenju Europskoj uniji (Hrvatska 20. travnja 2004.); ako je mišljenje EK pozitivno zemlja dobiva status kandidata (Hrvatska – lipanj 2004. ?) i datum početka pregovora o pristupanju EU;

5. pregovori o 31 poglavlju *acquisa* (usklađivanje pravnih normi);

6. ugovor o pristupanju;

7. referendum;

8. punopravni član EU.

Hrvatska je za sada prošla prva 4 koraka, a da bi postala punopravna članica Europske unije, mora ispuniti tri, tj. četiri kriterija : politički, ekonomski, pravni (određeni 1993. u Kopenhagenu) i administrativni kriterij (Madrid 1995.).

Politički kriteriji podrazumijevaju liberalnu demokraciju i vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina. Tržišna, funkcionalna ekonomija i sposobnost tržišta da se prilagodi konkurentskim odnosima na tržištu Europske unije bili bi ekonomski kriteriji, a usvajanje prave tečevine EU-a (*acquis*) pravni kriterij. Da bi se zadovoljili administrativni kriteriji mora doći do reformi administrati-

vne strukture i povećanja efikasnosti državne uprave.

Hrvatska je u posljednjih nekoliko godina ostvarila značajan napredak u ispunjavanju svih kriterija, ali i dalje treba puno pažnje posvetiti regionalnom razvoju, odnosu prema manjinama i borbi protiv korupcije i mafije. Ekonomske kriterije zadovoljavamo i, prema mišljenu EK, imamo otvoreno tržište koje može podnijeti kompetitivni pritisak tržišta Europske unije. Što se tiče *acquisa*, tj. reguliranja pravnih odnosa Hrvatska mora još puno toga promijeniti i uskladiti sa europskim pravnim normama i zakonskim propisima (to se osobito odnosi na pitanja poljoprivredne proizvodnje i imovinske odnose). Europska komisija misli da će nam se biti najteže prilagoditi u pitanjima ekologije, zaštite okoliša i kvalitete i kvantitete poljoprivrednih i ribarskih proizvoda. Da bi ubrzala svoj put u EU, Hrvatska mora odrediti svoje gospodarske prioritete (npr. turizam i alternativa turizmu) i mora srediti imovinskopravne odnose koji su glavna kočnica stranim ulaganjima.

Hrvatska neće morati čekati da ostatak regije tzv. "zapadnog Balkana" (geografski i povijesno totalno neutemeljen termin) dostigne stupanj gospodarskog i političkog razvoja potreban za ulasku u Europsku uniju jer svaka zemlja toj nadnacionalnoj tvorevini pristupa individualno, neovisno o svojim susjedima.

Treće izlaganje o vježbenicima u Europskoj komisiji održao je gospodin Paschalis Papachristopoulos iz Opće uprave za obrazovanje i kulturu. Bilo je to "motivacijsko predavanje" o natječajima (dva u godini) za primanje vježbenika u Europsku komisiju. Dakle, želite li iz prve ruke saznati kako funkcionira rad Europske komisije i provjeriti svoje jezične, diplomatske i ine sposobnosti, a tek ste diplomirali na nekom fakultetu čija se diploma priznaje u Europskoj uniji (Protokol iz Bologne!), govorite nekoliko stranih jezika (od kojih je barem jedan radni jezik EU, tj. engleski ili francuski) potražite na internet adresama Europske komisije natječaj za primanje

vježbenika (Traineeships in European Commission) i prijavite se! Ako imate dovoljno znanja i sposobnosti, možda započnete svoje karijeru u Bruxellesu!

Posjet Europskoj komisiji završio je ručkom u službenoj kantini Europske komisije nakon čega smo se uputili saznati sve što nas je zanimalo o pristupanju Hrvatske u Europsku uniju u Hrvatskoj misiji pri EU.

UTORAK, 11. 05. 2004., POSLIJE PODNE BRUXELLES STUDENTI: MATIJA GOSLER I HRVOJE DRVENKAR

Nakon obilnog ručka koji je naravno za vijećnike Europe bio jeftiniji, a time i nama, krenuli smo prema zakazanom susretu sa Hrvatskom misijom pri europskom vijeću za ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Nakon što nas je iz zgrade izvela naša voditeljica, put je po Brusselskim ulicama vodio prof. Ilić.

Slika 9. Atomium u Bruxellesu

Naravno, bila je tu jos i pomoć karte grada Bruxellesa. Na samom putu do tamo često smo morali vikati jedni na druge. Razlog tome je jednostavan. Nismo navikli na postojanje biciklističke staze, a tamo pak svi voze bicikl. Nitko ne ide pješke. Budući da smo došli pola sata ranije, obilazili smo okolicu i tako otkrili kraljevsku palaču. Ispred palače je ogromna ulica i to sa starim asfaltom, popularno zvano kockicama. Dakle, asfalt sličan Kvatriću u Zagrebu.

U Hrvatskoj misiji dočekali su nas gospodin Andrej Flenković koji je kasnije govorio o povijesti napretka Hrvatske u vezi sa ulaznjem u Europsku uniju, te gospođa Gorana Crnković koja je zapravo govorila o onome što smo već čuli u MEI-u (regionalna politika europske unije i tehnička i materijalna pomoć Europske unije Hrvatskoj). U kratko ću napisati sto je Gospodin Flenković izložio.

2004. je najuspješnija zbog dobivanja AVISA. Najviše problema smo imali tijekom perioda do 1995. godine kada smo gledani kao problemska država. '95 godine potpisujemo sporazum o suradnji i očekivalo se da će Hrvatska krenuti na bolje, ali tada u 8. mjesecu dolazi do "Oluje" i sve aktivnosti u vezi sa EU ostaju sa strane. U 6. mjesecu te iste godine, potpisom o suradnji, mogli smo koristiti već jedan od potpornih financijskih fondova PHARE, ali zbog situacije ništa se nije naparavilo. Kada početkom '99 godine dolazi do Kosovske krize, započinje regionalna politika EU, a tada isto započinje i proces stabilizacije i pridruživanja EU. Proces stabilizacije odnosio se na Hrvatsku, a ovaj nastavak o pridruživanju se odnosi na 10 zemalja EU koje su ove godine u 5. mjesecu ušle u EU.

Promjena političke volje u Bruxellesu se dogodila 2000. godine i izborima. Tada se i formalno sklapa taj gore navedeni sporazum i to na velikom summitu koji se dogodio u Zagrebu. Sklopilo ga je 5 zemalja. Svemu tome na ruke su išle i vanjske političke aktivnosti, kao što je pad Miloševića 2 tjedna prije Zagrebačkog summita. U 5. mjesecu 2001. godine

je sporazum ratificiran (odobren od EU), a potpisan u 10. mjesecu 2001. Tada smo osim PHARE mogli početi i koristiti program financijske potpore pod nazivom CARDS. Problem kod ove ratifikacije sporazuma je bio jedino prisutan kod Italije - vezan je za postojanje slobodne trgovačke zone u Zagrebu.

Veliku ulogu za daljnji brži napredak Hrvatske bio je na 10-godišnju obljetnicu samostalne Hrvatske kada je Račan izjavio da tadašnja vlada za godinu dana misli podnijeti zahtjev za članstvom u EU. Tada je započeo pravi rad.

Hrvatska vlada je promijenila strategiju i postigla konsenzus svih stranaka o ulasku u EU. To je bilo krajem 2002. U tom razdoblju je Van Hoegen izrekao da Hrvatska spada u Zapadni Balkan, što je Bruxelles prihvatilo i tada dolazi do ponovnog ubrzanja procesa. Slijedi Upitnik Europske komisije sa različitim političkim, prevnim i gospodarskim pitanjima Hrvatskoj. Na izradi odgovora radilo je 10 tisuća ljudi, dan i noć. U studenom 2003. godine, ponovno izbori i Sanaderova vlada dobiva velike simpatije u Bruxellesu. Već tada su bile poznate reakcije Europske komisije na odgovore upitnika. Potvrda je stigla 14.04.2004. kada je Carla del Ponte telefonski izjavila u MEI-u da će zahtjev za ulaskom Hrvatske u EU biti pozitivan. To je službeno i objavljeno 20.04.2004. AVIS postoji unatoč dva ključna problema hrvatske vlade: Sporazum o stabilizaciji i suradnji nije ratificiran od Italije, te Gotovina nije završio u Haagu.

Prema gospodinu Flenkoviću ove godine u 6. mjesecu sigurno dobivamo status kandidata, a drugi korak poslije toga je otvaranje datuma za pregovore s Hrvatskom o pristupanju EU. Kada će to biti? Gospodin Flenković se nada iduće godine. Za nas je bitno održati trend reformi u Hrvatskoj, imati stabilnu vladu.

Gospođa Crnković je samo pripomenula da ona smatra da će 2009. godine, zajedno sa Hrvatskom ući i Norveška i Island. Tijekom predavanja saznali smo koje ovlasti preuzima EU. Pitanje je, naime, suverenosti, jer se neke

ovlasi, kao što je vanjska politika prebacuju na parlament EU. Velik je problem kod regionalne politike i u klasifikaciji NUTS II regija. Na temelju te klasifikacije određuju se područja koja mogu dobivati pomoć od EU. Klasifikaciju tih regija provodi statistički ured pojedine zemlje u suradnji sa geografima. U Hrvatskoj to nažalost nije tako.

Kada je u 16 sati predavanje o ulasku Hrvatske u EU bilo završeno (gdje smo bili posluzeni belgijskim čokoladicama) imali smo slobodno za samostalno istraživanje grada. Naravno, svi smo zajedno krenuli prema palači belgijskih kraljeva, pa čak i do središnjeg trga u Bruxellesu, ali potom smo se razišli i ostali u grupicama. Zanimljivo je bilo sretati se poslije u gradu.... Mi smo prvo krenuli do hotela jer nam je bilo strašno zima, a poslije smo odlučili s tramvajem i podzemnom krenuti do EUROATOM-a. Međutim, kao u stilu našega putovanja mi smo krenuli s tramvajem u krivom smjeru, pa kada smo to shvatili izašli smo van u sasvim drugom dijelu grada. Imali smo sreću da smo izašli na stanici koja ima i podzemnu željeznicu i koja nas je onda odmah dovela do EUROATOM-a. Nakon nekoliko fotografija krenuli smo u istraživanje Bruxellesa. Na kraju dana svi smo se našli oko 9 sati u hotelu radi dogovora za sutra. Odluka je pala da se kreće u pola 6. Naime, podtema dana bilo je putovanje u Berlin jer udaljenost koju moramo proći je oko 750 km., a vozač ne smije voziti više od 10 sati po danu. U jednom trenutku pojavila se i ideja da mi iz Bruxellesa putujemo vlakom... NO, na kraju polazimo u pola 6.

Naravno, veselje je nastavljeno u Mirninoj i Mihaelinoj sobi, a omiljena i često spominjana osoba bio je Michael Jackson. Oko ponoći smo svi bili već u krevetima i pripremali se za naporan slijedeći dan.

SRIJEDA, 12. SVIBNJA 2004.

BRUXELLES – BERLIN

STUDENTI: MATIJA GOSLER I HRVOJE DRVENKAR

U 5 sati imali smo doručak i pomalo umorno krenuli smo put Berlina. Na samom početku morali smo slijediti tradiciju putovanja i malko se vozikali po Bruxellesu (čitaj izgubili), točnije dva puta smo se vozili po istoj ulici i tri puta bili na istom kružnom toku. No, već u 6:15 bili smo na autocesti za Berlin. Moram pripomenuti da su belgijske autoceste osvijetljene svom svojom dužinom.... U Njemačkoj smo oko 8 sati, točnije u Aachenu. Na pravcu od Aachena do Düsseldorfa nakon odvajanja za Möchengladbach nalazi se površinski kop ugljena i druge rude. To nam pomalo nagovještava ulazak u Ruhrsko područje. Budući da je put dugačak mi ne idemo kroz sam Ruhr nego

Slika 10. Vjetroeletre-na putu za Berlin

ga obilazimo s južne strane - preko Wuppertala. U Wuppertalu smo već u 9 sati, na autocesti se počinje stvarati gužva i zastoji.

Wuppertal je u 19. i početkom 20. st. bio jak industrijski centar. Karakteristika grada je u postojanju Schwebbahna - vlaka koji prelazi preko visećeg mosta iznad rijeke Wupper. Inače, grad je nastao spajanjem dva grada - Barmena i Elberfelda. Put se i dalje nastavlja južno od Ruhra i to preko Hagena do Dortmunda. U Ruhrskom području ima danas puno nezaposlenih i to se jako osjeća u regiji, međutim pomoć države je velika, a osjeća se pomoć i EU. Prolazeći pokraj Bielefelda prema Hannoveru prolazili smo kroz Teutonsku šumu. Tada nam je kolega Boronjek ispričao priču iz rimskih vremena i porazu Rimljana od strane Germana. Naime, August Cezar je uspio pobijediti Germane, ali ne i one koje je vodio hrabri Armenije. Oni su se skrivali u Teutonskoj šumi. On je uspio pobijediti Rimljane. Sedam godina kasnije oni su se osvetili Armenijevoj ženi. U 19. stoljeću je od cijele te epizode stvoren mit o njemačkom junaku koji je već tada htio ujediniti Njemačku. Danas se takva interpretacija ne uzima

ozbiljno, ali i danas u jednom malom mjestu unutar Teutonske šume postoji spomenik u čast Armeniju. Približavajući se Hannoveru napuštamo Northrhein-Westfalen i ulazimo u Niedersachsen čije je administrativno središte Hannover. U prošlosti su na ovom prostoru živjeli Sasi. U 13 sati nam se pojavljuje sastavnica našeg putovanja - kiša. Sam grad Hannover je grad monocentrične strukture, za razliku od gradova u Ruhrskom području.

Nakon svega sat vremena vožnje od Hannovera prolazimo nekadašnju granicu između Istočne i Zapadne Njemačke. Danas se ta granica na autocesti transformirala u parkiralište. Ujedno ulazimo u regiju Brandenburg. Pejzaž oko nas se puno promijenio. Sada dominantnu ulogu u pejzažu imaju vjetrenjače i to moderne u obliku prednjeg trupa aviona. Za vrijeme ledenog doba u taj prostor je bilo nanoseno puno pijeska i zbog toga podloga nije odveć bogata humusom. Zaravnjeni prostor je tako bogat livadama i drvećem. Zbog svoje ljepote cijeli se okoliš oko Berlina zato koristi u turističke svrhe. Tome pridonose i jezera koja su ledenječkog postanka. Za vrijeme dvojnoga Berlina veliki je hendikep bio zapadnim Ber-

linerima jer nisu mogli ići u okolicu Berlina.

Oko 17 sati ulazimo u Berlin. Grad ima savršeno uređen gradski promet. U-Bahn, S-Bahn, tramvaji i busovi. Hotel u kojem smo smješteni nalazi se u središtu nekadašnjeg zapadnog Berlina. Hotel se naziva Spielmarkt i nalazi se u četvrti Charlottenburg. Iako je hotel pomalo star, on je suvremeno opremljen. Nakon što smo se svi smjestili išli smo zajedno na večeru u talijanski restoran

Slika 11. Panorama Berlina

koje se nalazio preko puta našeg hotela. Na večeri nam se pridružio i sutrašnji vodič kroz Berlin i kolega sa geografskog fakulteta u Berlinu – Jörn Villnow.

Ono što je zanimljivo, a vezano je za prvi dan Berlina jest pronalazak točno preko puta našeg hotela agencije iz koje smo mogli za vrlo jeftine novce zvati doma. Svi su se tu zaustavili nakon večere i nazvali svoje doma. Većina ljudi se tamo zadržala do 10 sati, a i ljudi koji su tamo radili naučili su i nekoliko hrvatskih riječi. Druga zanimljivost prve večeri bila je pronalazak ulice crvenih lampi, a nalazila se samo nekoliko ulica niže od hotela. Dok su dečki istraživali čari ulice djevojke su krenule na suprotnu stranu i otkrile shopping ulicu... A cijene u trgovinama bile su više nego povoljne. To je samo još više zadalo muke našem vozaču i smještaju naše prtljage.

Na kraju ni ovaj daleki put nije mogao proći bez u fešte u Mirminoj i Michaelinoj sobi, ali taj party nije dugo trajao. Sutra je valjalo krenuti u 8 u istraživanje Berlina. No o tome će pisati netko drugi...

ČETVRTAK, 13.05.2004.

BERLIN

STUDENTICE: MARINA JUNEK I BILJANA KOMUŠANAC

Rano buđenje - na to smo naviknuli; pada kiša - i na to smo se već naviknuli. Oko pola 9 krećemo u razgledavanje Berlina. Naš današnji vodič ja apsolutno na Humboldtovom sveučilištu Jörn Villnow. Krećemo autobusom iz Charlottenburga, gdje je smješten naš hotel, prema centru grada. Ovo naselje ime je dobilo po dvorcu koji je svojoj ženi Charlotti u čast dao izgraditi njemački vojvoda Friedrich Wilhelm III. Kao i mnoga druga okolna sela Charlottenburg postaje dio Berlina 1920. godine kada se sva naselja ujedinjuju u cjeloviti Berlin. Berlin je danas glavni i najveći grad Njemačke sa 3.4 milijuna st. i površinom od 900 km². Ime Berlina potječe od slavenske riječi, a ima veze sa lokacijom grada - mjesto

gdje je voda plitka bio bi doslovan prijevod. Simbol Berlina je medvjed. Grad je smješten u nekadašnjoj glacijalnoj dolini jer je za vrijeme zadnjeg ledenog doba sjeverna Njemačka bila pod ledom. Dokaz ledenog doba su i mnoga jezera te glacijalni sedimenti (morene, pijesak..).

Vozimo se najdužom ulicom u gradu koja spaja veliki trg sa Brandenburškim vratima. To je ulica '17.6.1953' - datum je povezan sa velikim ustankom radnika nekadašnjeg istočnog Berlina. U blizini se nalazi i najveći berlinski park Tiergarten. Za Berlin parkovi nisu ništa neobično; čak 18% površine u gradu čine šume, parkovi i vrtovi, a nije neobično vidjeti ni igralište za golf u središtu grada. Zaustavljamo se ispred samih Brandenburških vrata koja su izgrađena 1788. godine, a danas predstavljaju simbol ujedinjenog Berlina. Naše slijedeće odredište je zgrada Reichstaga izgrađena 1880. godine. Nakon što smo svi uspjeli proći detektore metala na ulazu, penjemo se na sam krov zgrade gdje se nalazi moderna kupola (izgrađena 1950.) i vidikovac (za lijepog vremena). Uz zgradu parlamenta nekada su se nalazile ambasade mnogih država, a danas je na ovoj lokaciji ostala jedino ambasada Švicarske. Zanimljivo je da su sve zgrade u ovom dijelu grada bile povezane sistemom podzemnih tunela. Inače zgrada je preživjela mnoge vođe; od Eberta, Bismarcka..., ali je Hitler u svoje doba zaključio da nema potrebe za parlamentom koji je zatim raspušten, a zgrada je spaljena.

Pogledom iz busa može se vidjeti da je Berlin danas veliko gradilište. U slijedeće dvije godine trebao bi imati novi željeznički kolodvor i novi tunel za automobile. Problem izgradnje je visoka razina podzemnih voda. Tako je prilikom kopanja na mjestu budućeg kolodvora voda formirala jezero, no gradnja nije bila zaustavljena. Dovedeni su brodovi koji su nastavili s radovima, sve zabetonirali i jezera danas više nema.

Berlin je dugo godina bio podijeljen grad. Ostaci te podjele, kao turističke atrakcije,

vidljivi su i danas. Dok prolazimo ulicom ploča nas upozorava da napuštamo američki i ulazimo u sovjetski sektor. Na ulicama kojima je nekad prolazio zid danas se vide kao staze od cigle ili ploče u obliku zlatnih zečeva. Sam zid na nekim dijelovima sačuvan je u cjelosti. Naša sljedeća stanica upravo je na granici istočnog i zapadnog Berlina uz sam zid. Uz ostatke zida ovdje se nalazi i muzej u kojem se uz razne knjige, plakate i slike mogu pogledati i kratke projekcije o izgradnji zida, pokušajima bijega i jednostavno očaju ljudi koji su ostali 'sa druge strane'.

Saznali smo nešto i o povijesti razdvajanja i nastanku zida. Kada je Berlin podjeljen na sektore ljudi su u početku nesmetano prelazili iz sovjetskog u druge sektore te je u to vrijeme sa istoka pobjeglo 2.5 mil. ljudi (uglavnom mladi). Fascinantno je da je granica zatvorena u jednom danu tj. preko noći (13.8.1961). U početku je granica bila samo bodljikava žica, a tjedan dana poslije započela je izgradnja zida. Na mnogim mjestima granica su bila pročelja zgrada pa su ljudi pokušavali skakati kroz prozore u sigurnost zapadne strane. Da se spriječi daljnji bijeg kuće na granici su morale biti napuštene, a njihovi prozori zazidani. Sama konstrukcija zida je bila vrlo složena: prednji zid - prema zapadnom Berlinu tzv. antifašistički zid, iza njega se nalazila 'ničija zemlja', a iza nje još jedan zid. U prostoru između dva zida nalazila se cesta, kontrolni tornjevi, barikade te jarak sa blatom (kako bi se u njemu vidjeli tragovi bjegunaca). Sve što se našlo između dva zida više nije bilo dostupno tako se nedaleko od muzeja nalaze ostaci

crkve pomirenja koja je bila na ničijoj zemlji, a 28.01.1985 je srušena. Tijekom 1961-1963 kopani su brojni tuneli ispod zida od kojih je 6 bilo završeno, ali je malo ljudi uspjelo pobjeći. Od 1961-1983 Berlin je izgubio oko 340 000 stanovnika, nedostajalo je radne snage pa su pozvani stranci (Turci, Poljaci...), a svi koji su dolazili dobivali su brojne povlastice, više plaće i kredite. Nastavljamo vožnju kroz naselja istočnog Berlina; dominiraju stare zgrade koje su danas navodno vrlo popularne, osobito među studentima.

Bliži se podne i mi zadovoljno prihvaćamo ručak u menzi Humboltovog sveučilišta. To je najstarije sveučilište u Berlinu, a ima oko 36 000 studenata. Uz njega Berlin ima još dva velika sveučilišta; Tehničko sveučilište i Slobodno sveučilište koje je osnovano tek nakon II svj. rata, a danas je najveće sa 42 700 studenata. Saznajemo da i berlinski studenti imaju svojih problema; prošli semestar održane su velike studentske demonstracije jer su im htjeli ukinuti novčanu potporu. Nakon ručka vrijeme je za još nekoliko informacija o Berlinu. U gradu postoji i pješčani otok tzv. Museuminsel - na njemu se nalazi 6 velikih

Slika 12. Pogodi tko?

muzeja, a UNESCO ga je zaštitio kao spomenik kulture. To je inače i mjesto na kojem je osnovan grad Berlin. Mnogo se toga može vidjeti iz busa; glavna zgrada Humboltovog sveučilišta, Memorial hall - za žrtve rata, Muzej njemačke prošlosti, Narodna palača tj. bivši parlament... uglavnom stižemo mi i do centra istočnog Berlina - Alexander platz. S obzirom da je istočni Berlin bio glavni grad Njemačke demokratske republike oko trga nalazile su se sve funkcije važne za državu, ministarstva i dr. na jednoj od zgrada imamo i primjer moderne umjetnosti - na pročelju je ispisana pjesma A. Döblina - Berlin Alexander platz- priča o svesmu što se događalo. Dalje se vozimo po Aleji Karla Marxa (nekad se zvala Staljinova aleja) uz koju vidimo ostatke zida veselo ukrašene grafitima; rijeku prelazimo na najljepšem mostu u Berlinu - Oberbaumbrücke.

Za kraj nekoliko riječi i o problemima Berlina. Nakon pada zida (13.6.1990) jasno je bilo da će Berlin ponovno biti glavni grad. Ono što se očekivalo je bio porast broja stanovnika i mnogo je uloženo u obnovu i izgradnju novih zgrada. To se nije ostvarilo i Berlin danas ima problem sa oko 1000 praznih stanova (6-8 % svih stanova).

U blizini centra izgrađena je velika zgrada za birokrate koji su iz Bonna preseljeni u Berlin, ali su oni željeli živjeti u predgrađu i ta ogromna zgrada ostala je prazna i za iznajmljivanje. Kao i mnogi veliki gradovi Berlin ima problema i s parkirališnim mjestima; mnoge zgrade na 5 ili više katova pretvorene su u parkirališta. Berlin ima i oko 20-30 % stranaca. Uglavnom su koncentrirani u zapadnom dijelu, ali su oni znatno

bolje integrirani nego pr. stranci u Frankfurtu. U novije vrijeme sve više stranaca dolazi iz V. Britanije, Španjolske, Amerike, Kine - to više nije siromašno stanovništvo nego stručna obrazovana radna snaga. Osim što nije nakon ujedinjenja privukao stanovništvo Berlin nije privukao niti velike kompanije (od 500-tinjak kompanija u Berlinu se nalazi svega 12) - to je još jedan razlog zašto Berlin iako je glavni grad neće postati globalni grad.

Time je završio službeni obilazak Berlina, a do 19 sati svakog prema svom izboru provodi vrijeme (neki odlaze natrag do hotela, drugi u muzeje, a neki u kupovinu...). Navečer se ponovno svi okupljamo na večeri na kojoj nam se pridružuju i neki studenti sa Humboltovog sveučilišta, a i Johannes Henkel, sin našeg profesora. Oko 21 sat svi zajedno krećemo na jazz koncert. Iako je vladala mala zabrinutost jer mi i nismo baš neki ljubitelji jazza, kada je Berlin Big Band počeo svirati bilo je zapravo vrlo zanimljivo. Nakon ugodno provedenog dana i večeri došlo je vrijeme da se pozdravimo sa našim vodičem (uz nezaobilazni pljesak), ukrcamo na S-bahn i krenemo put Charlottenburga do našeg hotela.

Slika 13. Brandenburška vrata

PETAK, 14. SVIBNJA 2004.
LEIPZIG
STUDENTICE: KATARINA RAMLJAK
I LANA SLAVUJ

Budući da smo već vidjeli toliko gradskih centara, u Leipzigu smo se usmjerili na specifične geografske teme i probleme vezane uz Leibniz, Institut für Länderkunde te četvrt Grünau.

Leibniz Institut für Länderkunde u Leipzigu, osnovan 1896. godine, prvotno je bio smješten u središtu grada a danas se nalazi na periferiji. Infrastruktura mu je na zavidnoj razini ali i poslovi kojim se bave. Ovdje radi 37 zaposlenika, od čega polovinu čine znanstvenici. Pojednostavljeno, njihove projekte možemo podijeliti u tri grupe:

1. teorijsko istraživanje vezano uz regionalnu geografiju

2. odnosi grada, periferije, metropolitanske područja

3. prijenos znanja unutar raznih grupacija - njihov glavni cilj je atlas Njemačke

Länderkunde je u prijevodu regionalna geografija. Svijest da će najbolje informacije o nekom području dobiti suradnjom s ostalim državama i njihovim institutima rezultirala je brojnim vezama i razmjenom podataka. Premda područje bivše Jugoslavije oskudijeva kontaktima, Zagreb se može pohvaliti svojom suradnjom s Institutom.

Ono što bih spomenula kao usputnu zanimljivost je da je termin "Zapadni Balkan", koji smo čuli više puta tijekom putovanja, upotrijebljen i u ovom predavanju. Taj

termin je u potpunosti usvojen, i kao što sam već spomenula često je korišten, te je primjer odličnog kompromisa, na Balkanu smo, ali smo i na zapadu.

Da ovo predavanje o Institutu ne bi ostalo na suhoj teoriji čuli smo o nekim konkretnim projektima, a jedan od njih se odvija u Rumunjskoj. Cilj istraživanja je selo koje je smješteno na nalazištu zlata pa da bi omogućili iskorišavanje žele ga premjestiti. Velik financijski ulog naspram ne baš utjecajnog stanovništva, namjera da se koristi metoda kojom je tri godine ranije zagađena jedna rumunjska rijeka su problemi vrijedni pažnje.

Slijedilo je vrlo zanimljivo predavanje o Njemačkom nacionalnom atlasu. 120 zemalja Svijeta ima nacionalni atlas. Ideja i potreba se javila krajem 19. stoljeća jačanjem nacionalizma. Finska je bila prva zemlja koja ga je tiskala potaknuta borbom za samostalnošću od Rusije. To je jedan od oblika predstavljanja zemlje sa svim njenim značajkama.

U Njemačkoj je prodano 2 500 primjeraka. Visoka kvaliteta je nametnula i visoku cijenu pa se javio strah da je time izgubio svoju funkciju informiranja Njemaca o vlastitoj zemlji

Slika 14. Leibniz-Institut za regionalnu geografiju u Leipzigu

jer si ga većina ne može priuštiti. On naravno ima i drugu funkciju, da informira strance, ali samo one koji razumiju njemački jer englesko izdanje ne postoji.

Ideja se rodila 1997., a prvi dio atlasa je tiskan 1999. Sada se završava deveti dio pa smo saznali i nešto o raspravama koje se vode oko njegovog sadržaja. Naravno selekcija je potrebna jer se svi aspekti ne mogu pokazati a opet treba ubaciti i nešto novo. Jedan od prijedloga je bio i svakodnevni život, bolesti, kriminal itd. s čim se neki nisu složili jer bi naglašavanje problema moglo stvoriti lošu sliku o Njemačkoj pa je prema njima bolje usmjeriti se na ljepote i znamenitosti.

Novost je elektronička verzija koja ima i nešto više od knjige, bazu podataka te mogućnost prikazivanja procesa dok je u atlasu sve puno strelica, što ga čini nepreglednim. To smo vidjeli na primjeru nastanka sjedala za OPEL, strelice se pomiču od mjesta gdje se proizvode pojedini dijelovi do mjesta gdje se sklapaju što pridonosi zanimljivosti i dinamičnosti učenja. Osim toga postoji mnoštvo mogućnosti, od izračivanja vlastitih karata, stavljanje jedne karate preko druge radi usporedbe, pretraživanje određenog podatka itd.

Zanimljivo je da atlas ne financira država već sponzori. Predavačica se našalila da je razlog nedostatak tradicije jer Njemačka nije htjela raditi karte dok nema konačne granice ali stalna težnja za proširenjem teritorija je to odgađala.

Knjižnica Instituta sadrži 200 000 knjiga. 500 partnera šalje časopise i ostale publikacije iz svojih zemalja i time je neprestano obogaćuju. Prošetali smo se između najnovijih knjiga iz cijelog Svijeta, preko arhive, do predivnih starih knjiga, karata i globusa od kojih najstariji datiraju čak iz 16 stoljeća, ali bez prašine, sve brižno čuvano i čisto.

U daljnjem nastavku programa prošli smo kroz četvrt Plagwitz, pravi primjer stambene metamorfoze. Bivša tvornica konca je pretvorena u stanove i to ne bilo kakve. Strop visok 5 metara, francuski prozori, zaista predivno izgleda. Ne mogu se iznajmiti, samo kupiti i to po cijeni od 200 000 EURA za 135 m².

Susjedna četvrt je Grünau. 70-tih i 80-tih godina počela je gradnja naselja nalik Novom Zagrebu. Loši uvjeti života u centru grada i potreba za novim stambenim prostorima rezultirali su gradnjom 36 000 stanova (planirano je 22 000). Tu je živjelo 89 000 ljudi, a danas ih je 50 000. Situacija se drastično promijenila, mladi ne žele tu više živjeti i odlaze te se mnoge zgrade ruše.

Usporedba s Novim Zagrebom ima temelje, ali i razlika je ogromna. Ovo naselje obil-

Slika 14. Zajednička slika za kraj-čtvrť Grünau u Leipzigu

uje zelenim površinama, parkovima, mnoge zgrade su obnovljene, posjetili smo i udrugu koja se bavi poboljšanjem života u Grünau. To je mjesto gdje ljudi dolaze sa svojim prijedlozima, gdje se organiziraju izložbe i razna kulturna događanja. Stanovnici su oduvijek imali veliku ulogu u poboljšanju svoje četvrti. Primjer su protestantska i katolička crkva čije postojanje je čudno budući da DDR nije obraćao pažnju na vjeru. Nastale su inicijativom stanovnika a dijelovi za crkve su doneseni iz okolnih sela koja su morala biti preseljena da bi se prostor oslobodio za vađenje ugljena pa im više nisu bili potrebni.

1972. je završeno s vađenjem ugljena pa je na tom mjestu napravljeno jezero koje služi za rekreaciju, u naselju se nalazi i umjetna stijena za penjanje, naknadno su sagrađene i podzemne garaže budući na su DDRu rijetki posjedovali auto pa nije bilo potrebe za njihovom gradnjom.

Unatoč načinu gradnje po principu "spa-vaonica", ovo mjesto se čini ugodnim za život, puno zelenila, dosta slobodnog prostora među zgradama te konstantna angažiranost stanovnika da ga učine još boljim.

...dodatak urednika

SUBOTA, 15.5.2004.

Nakon ustajanja i doručka krenusmo iz Leipziga u 8¹⁵ za Lijepu nam Našu! Preko Hofa, Regensburga, Linza, Graza, Maribora stigismo u Hrvatsku. Pozdravismo je kako priliči: Lijepa naša Hrvatska, Hrvatska... Negdje oko 20 sati stigismo na početak našeg sna— Trg Antuna, Ivana i Vladimira Mažuranića. Još samo međusoban pozdrav i pozdrav našem vozaču Damiru i vraćamo se u stvarnost.

ZAKLJUČNA RIJEČ UREDNICE

I tek nakon što se izradila, i složila u fotoalbume, većina fotografija s naše terenske nastave postali smo svjesni koliko divno i bogato iskustvo smo zapravo proživjeli u tih desetak dana.

Najvažnija su, naravno, sva akademska blaga koja smo otkrili i ponijeli sa sobom iz različitih geografskih instituta, odsjeka i knjižnica (ponešto smo od toga ponijeli i u rukama) te susret s konkretnom i živom prostorom stvarnošću koja zapravo i jest predmet našeg proučavanja tijekom cijelog studija.

Osim toga, mislim da smo počašćeni jer smo bili u prilici iz prve se ruke upoznati sa prošlim, sadašnjim i budućim procesima koji se odvijaju u okviru same Europske unije, ali i oko nje, s posebnim naglaskom na odnos naše domovine i EU.

Ali bez obzira na sva nastojanja čitavog obrazovnog sustava, a posebno profesora koji su putovali s nama (a i njih smo bolje upoznali), ono što ćemo najdulje pamtit i je sve ono manje ili više slobodno vrijeme koje smo proveli u našem "busiću" i samostalno istražujući gradove u kojima smo boravili, posebno njihovu gastronomsku i inu ponudu te večernje izlaske i nova prijateljstva koja su se putem stvorila.

A svi smo već s prvim zrakama najtoplijeg hrvatskog sunca zaboravili kako je klima sve nepouzdanija i kako se i sredinom svibnja u Srednjoj Europi može itekako promrznuti, jer svi ćemo pamtit samo ono lijepo, a upravo ono čini oko 99% sveg vremena provedenog na ovom putovanju.

I što nam preostaje na kraju nego još jednom puno se zahvaliti baš svima koji su na bilo koji način doprinijeli ostvarenju ovog dijela našeg europskog sna. Hvala!